

videotex rendszertechnikát tárgyalja (nyilvános és magán rendszerek, házi videotex rendszerek).

A videotex technológiájának szánt második rész a megjelenítés, az információ bevitel-kivitel, az egyéb járulékos eszközök és berendezések, az adatátviteli hálózatok, továbbá a videotex rendszerek és protokollok szabványosításának kérdéseivel foglalkozik. A könyv egészére, és így erre a részre is jellemző, hogy minél szélesebb horizontot törekszik mutatni, éppen ezért nem foglalkozik a részletekkel, viszont utal arra, hogy bővebb információt mely forrásokban lehet találni.

Ez a módszer nagyon alkalmas a videotex szakirodalmának rendszerezett bemutatására, de nem könnyíti meg a magyar olvasó munkáját (és feltételezhetőleg az angol olvasó helyzetét sem), minthogy gyakran a hivatkozott irodalom ismerete nélkül nehéz az érintett problémakör lényegének megértése, illetve az alkalmazott megoldások megismerése, értékelése.

Dicséretes, hogy a szerző nagy hangsúlyt fektet a szabványosításra és nemcsak indokolja ennek szükségességét, de összefoglalja az eddig elért eredményeket is.

A harmadik rész célja az alkalmazások rendszerezett bemutatása. Ezen belül összefoglalja, hogy mit nyújt a videotex a társadalom tagjai számára, mit ad a professzionális felhasználóknak, milyen hatást gyakorol az infor-

mációs rendszerek és szolgáltatások alakulására. Részletesen foglalkozik a videotex jelentőségével az oktatás, az otthoni munka és a szoftverterjesztés szempontjából.

A negyedik rész a videotex gazdasági, társadalmi és humán hatásaival és a fejlődés irányjaival, lehetőségeivel foglalkozik.

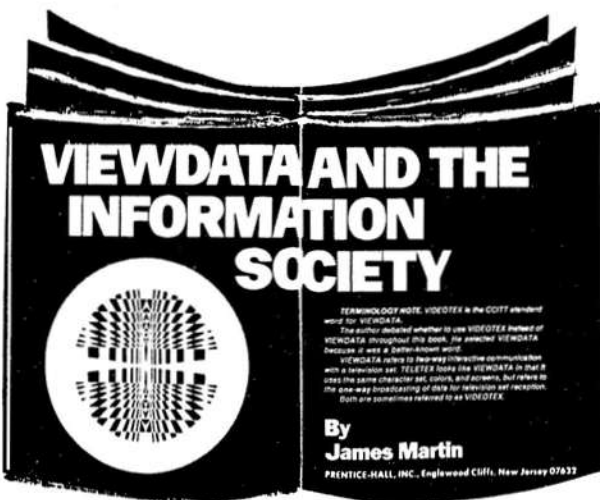
A könyv függeléké is nagyon gazdag. Felvázolja a most még futurisztikusnak tűnő jövőt, amikor a lakás egyben sokak munkahelye lesz és csökkentett munkaidő mellett megvalósul a teljes foglalkoztatottság, majd példát mutat az Apple személyi számítógép mint intelligens videotex terminál alkalmazására. További irodalmi hivatkozásokon túl számos európai ország videotex kutatásokkal, alkalmazásokkal foglalkozó intézményeinek címjegyzékét adja meg. Név- és címmutató teszi teljessé a jól tagolt, világosan fogalmazott, néhány ábrával és fényképpel illusztrált könyvet, amely mindenekelőtt a videotex alkalmazásai iránt részletesebben is érdeklődők figyelmébe ajánlható.

Hozzáférhető a SZÁMALK-ban, raktári jelzete: C-16132.

Brückner Huba
(SZÁMALK)

Viewdata és az információs társadalom

MARTIN, J.: *Viewdata and the information society*. Englewood Cliffs, N. J., Prentice-Hall, Inc. 1982. 293 p.

James Martint, a számítástechnika ismert és ünnepelt mágusát előadásai és könyvei tették világhírűvé. Jó érzékkel választja meg könyvei témakörét, többnyire a legújabb, közérdeklődésre számot tartó számítástech-

nikai és hírközlési, adatátviteli alkalmazásokról, eredményekről, fejlődési irányokról és ezek társadalmi hatásáról ír. Ez érvényes az 1982-ben megjelent Viewdata és az információs társadalom című könyvére is. Ennek belső borítója a szerző eddig megjelent 24 könyvét témakörönként osztályozva mutatja be. A könyvcímek között több olyan is találunk, amely a számítástechnika, illetve a tömegméretű információs rendszerek társadalmi hatásával foglalkozik (The computerized society = A számítógépesített társadalom, Telematic society = Telematikai társadalom). Tulajdonképpen ezek közé tartozik a most ismertetendő könyv is.

A rutinos szerző szükségesnek látta, hogy már a belső címlapon terminológiai magyarázatot fűzzön műve címéhez. Ebben jelzi: a *viewdata* (CCITT által) szabványosított elnevezése a *videotex*, azért döntött mégis a *viewdata* elnevezés használatára mellett, mert ez az ismeretebb. Ugyanakkor a kétirányú, párbeszédesebb, televízióvevőre épülő kommunikációs rendszert mint *viewdata*-t, az ehhez lényegében hasonló, de egyirányú szolgáltatást „teletex” névvel definiálja.

Abban teljesen igaza van, hogy a CCITT a videotex elnevezést ajánlja. Sőt, az is igaz, hogy gyakran mindkét szolgáltatástípus gyűjtőneveként szintén a videotex nevet használják. Éppen ezért különbözteti meg a CCITT a párbeszédés rendszereket az interactive videotex (Magyarországon alkalmazott kifejezés: *teledata*), az egyirányú műsorszórt szolgáltatást a broadcast videotex (Magyarországon alkalmazott kifejezés: *teletext*, *kép-újság*), elnevezéssel. Az azonban a könyv megjelenésekor sem volt igaz, hogy a viewdata a videotexnél ismertebb és általánosabban használt név lett volna. Elég csak arra utalni, hogy az Egyesült Államokban kezdettől fogva Videotex névvel rendezték a témával foglalkozó konferenciákat és a könyv megjelenésének évében meghirdetett soron következő európai konferencia címe is már Videotex Europe volt. Márpedig a konferencia szervezője az angliai Online Conferences Ltd. volt, így nyilvánvaló, hogy szívesen ragaszkodott volna az angol eredetű viewdata elnevezéshez. Az egyirányú szolgáltatások definíciójának használt elnevezés (teletex) viszont kifejezetten hibás, soha nem használták erre a szolgáltatásra, annál is inkább nem, mert a teletex az intelligens telex szolgáltatások gyűjtőneve.

Meglepő, hogy a könyv borítóját díszítő osztályozás szerint alapozó műnek szánt kiadvány már a cím magyarázatában is ennyi pontatlanságot tartalmaz. Egyben tükrözi az e területen a 80-as évek elejét jellemző terminológiai bizonytalanságot is.

Pedig a három fő részre tagolt, közel háromszáz oldalas könyv érdekes és hasznos áttekintést ad (elsősorban) a párbeszédés, tömegméretű információs, vagyis a videotex szolgáltatásokról. Népszerű formában, közérthetően mutatja be az első részben a videotex rendszerek alapjait, alkalmazási lehetőségeit és a szolgáltatások sikerének szükséges feltételeit. Ez utóbbinál hosszan medítál a tyúk vagy a tojás problémán, vagyis azon, hogy ha a videotex rendszerek több hasznos és jól talált információt, illetve szolgáltatást nyújtanának, akkor már több felhasználójuk lenne, az információszolgáltatók viszont akkor költenének több pénzt a videotexre, ha már többen használnák. Végül is ez a 22-es csapdája minden új szolgáltatásra jellemző és a szerző maga is bízik abban, hogy a kezdeti időszak után láncreakció-szerűen terjed majd el a videotex és bővülnek szolgáltatá-

sai. Állítását a telefon, az autó, a televízió és a kábeltelevízió elterjedésének példájával igazolja.

A könyv második fő része lényegében az első rész témaköreinek részletesebb kifejtése. Foglalkozik az információkeresési módszerekkel, az adatbázisok és a hálózatok karbantartásával, a megjelenítés és általában a videotex terminálok kérdéseivel, a házi rendszerekkel és a zárt felhasználói csoportokkal, valamint az információk megbízhatóságával, karbantartásával és szerzői jogi kérdésekkel.

A harmadik fő rész a videotex hatásaival, alkalmazásaival foglalkozik. Vizsgálja az elektronikus publikáció, az utazási és idegenforgalmi ipar, az oktatás, a bank- és pénzügy, a hirdetés, a katalógusáruházakon keresztül vásárlás, az adatbankok és más információs szolgáltatások terén a videotex alkalmazhatóságát, az egyes alkalmazási területeken elérhető eredményeket, az alkalmazás sikerét meghatározó tényezőket, de a jelentkező hátrányokat, gátló tényezőket is. Végül összegezi az eddigi alkalmazási tapasztalatokat, a felhasználói véleményeket, amelyeket felmérések, közvéleménykutatások során gyűjtöttek össze.

A könyvet 214 fogalom magyarázata és tárgymutató teszi teljessé. A világos stílusú, egyszerűen fogalmazott, ábrákkal, diagramokkal, fényképekkel gazdagon illusztrált könyvet kis túlzással *videotex szakmai képeskönyvnek* is nevezhetnénk. Ez az értékelés valószínűleg nem sérti a szerzőt sem, hiszen például a könyv 29 oldal terjedelmű második fejezete (A Viewdata használata) kevesebb, mint ötven sor szöveget, viszont 57 fényképet tartalmaz. Ahogy egy-egy gyermekkori jó képeskönyv kitörölhetetlen nyomokat hagy mindnyájunkban, ugyanúgy az új informatikai szolgáltatás iránt érdeklődők számára alapozó élményt jelenthet James Martin könyve.

A videotex alaposabb megismeréséhez, egyes kérdéscsoportok részletesebb vizsgálatához, műszaki-rendszer-technikai áttekintés szerzéséhez azonban más könyvek után kell nézni.

Hozzáférhető az OMIKK-ban, raktári jelzete: 0364 783.

Brückner Huba
(SZÁMALK)